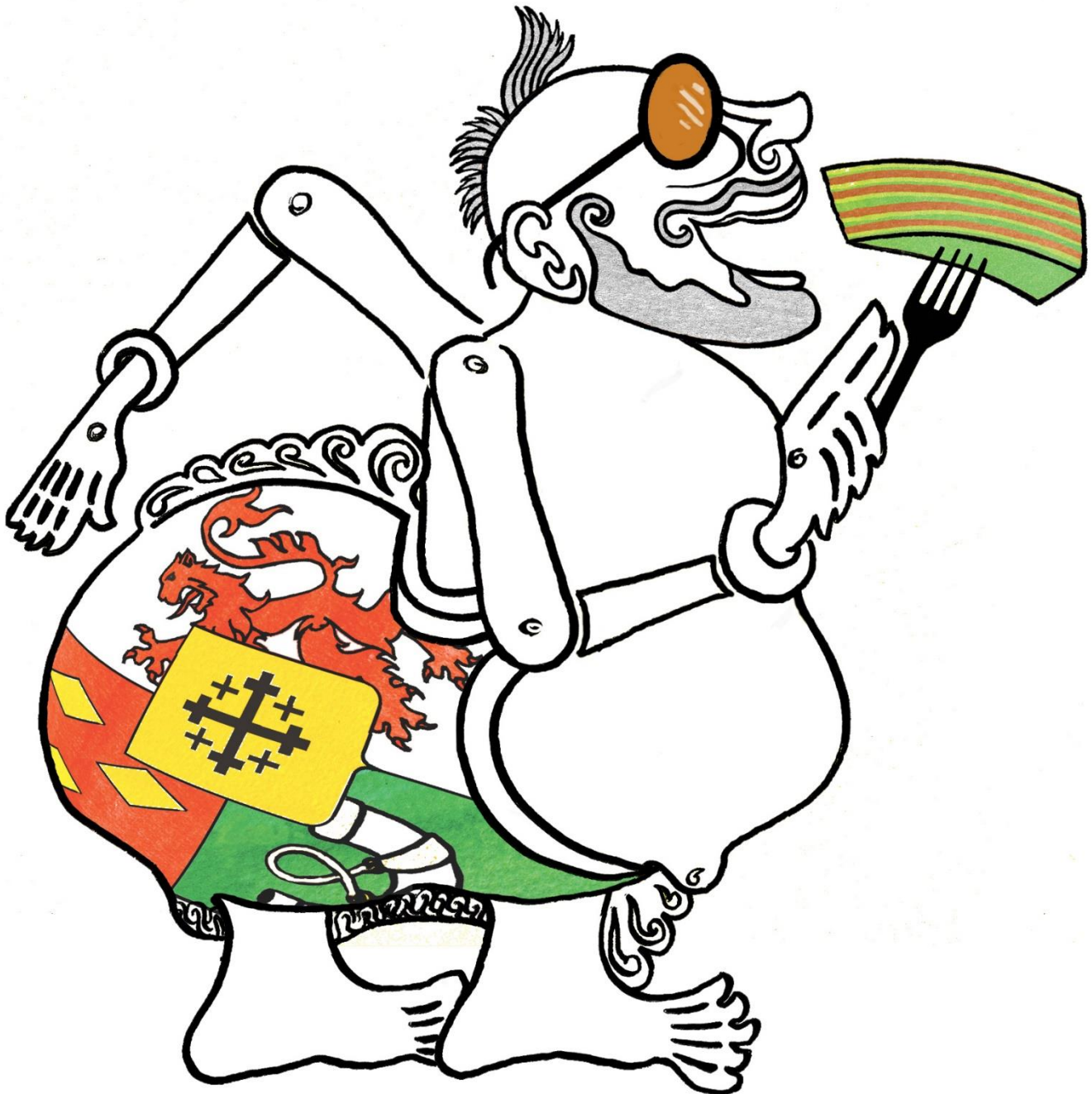

Verrassende contrasten in een museale sfeer

Opmerkelijke museale poppentheaterprojecten voor zienden en visueel beperkten – blinden en slechtzienden – in 2021-2023

Tentoonstellingen en activiteiten in het Poppenspe(e)lmuseum

Afbeelding: een spekkoeke etende Semar – Javaanse clown (wayang kulit) – met het gezicht van museumdirecteur en conservator Otto van der Mieden. Hij draagt een donkere bril. Om zijn lijf een gebatikte sarong (wikkelrok) met daarop een afbeelding van het familiewapen van de familie Van der Mieden. Spekkoeke is een Nederlands-Indische lekkernij. Illustratie: Elsje Zwart.

Verrassende contrasten in een museale sfeer

Opmerkelijke museale poppentheateractiviteiten voor zienden en blinden in 2021-2023

Tentoonstellingen in het Poppenspe(e)lmuseum

Door de intimiteit van de museale ruimtes van het Poppenspe(e)lmuseum wordt een huiselijke sfeer gecombineerd met mondiale poppentheaterthema's. Diverse educatieve thema-exposities met multimedia en presentaties tot eind 2023: Europese volkspoppentheaterfiguren en gamelan met wayang uit Indonesië.

Wayangproject 'Je lah je kripoet'

Het wayangproject: 'Je lah je kripoet*'. Paljas, Petruk en de nar Semar' is een tastbare en muzikale 'kijk-ervaring': een expositie met gamelan en wayangfiguren uit Indonesië. Een activiteit voor visueel beperkten – blinden en slechtzienden – en onze reguliere museumbezoekers. Getoond worden enkele platte wayang-kulit(schim)figuren, driedimensionale wayang-golekpoppen en wayang-topengmaskers aangevuld met (theater)attributen, curieuze objecten en tactiele – voelbare – afbeeldingen.

*Betekenis 'Je lah je kripoet': je lacht je allemaal pretrimpeltjes. Indo-Maleise/Indisch-Nederlandse uitdrukking, straattaal.

Kjai Paridjata – Heer levensboom: gamelaninstrumentarium

Een belangrijk onderdeel is het meer dan tweehonderd jaar oude gamelaninstrumentarium 'Kjai Paridjata' – 'Heer levensboom'. Het Poppenspe(e)lmuseum verwierf deze gamelan via Erfgoed Delft. Het orkest is afkomstig uit de collectie van het opgeheven museum Nusantara. Rond 1800 werd het in opdracht van sultan Pangeran Mangkubumi gemaakt voor zijn kraton (Javaans paleis) te Surakarta.

Nederlands-Indische poppentheaterscènes: tactiel audioboek

Voor jong en oud is het kleurrijke en losbladige poppentheaterkijk-ruik-voel-lees-luister-en-speelboek 'De cium – kus – van Katrijn'. Een Nederlands-Indisch tactiel audioboek: een ontmoeting van twee oud-Hollandse poppenkastfiguren met vier Javaanse punakawan (wayang-kulitclowns).

De cium van Katrijn: een poppentheaterpresentatie

De losbladige pagina's van het audioboek zijn van vilt en bevatten tien spelscènes. Deze zijn uitgevoerd in diverse, en duidelijk voelbare, stofstructuren en materialen, aangevuld met typische geuren uit de oosterse keuken. Essentieel zijn de te beluisteren muziek, de ingesproken tekst en de toegevoegde applausknop. De korte rijmpjes staan ook in tekstballonnen: in braille met daarnaast synchroon lopend zwartschrift (drukletter). Als extra: een 'sprekende pen' met muziek, geluiden, teksten en uitleg van enkele typische Nederlands-Indische woorden en uitdrukkingen.

Tableau de la troupe

In een aantal poppentheatertaferelen vraagt Katrijn eerst aan Jan Klaassen of hij met haar wil trouwen. Daarna vraagt ze het aan Semar, Nala Gareng, Bagong en Petruk. Zij zeggen allemaal nee! Petruk raadt haar aan toch maar met Jan te trouwen. Deze zegt dat hij het nu wél wil en krijgt van Katrijn een zoen (cium).

Muziekarrangementen: gamelan met draaiorgel

Uniek bij 'De cium van Katrijn' is de muzikale ondersteuning van een straatdraaiorgel en originele gamelanklanken. Wij gaven hiervoor een compositieopdracht aan Sinta Wullur. De inspiratiebron voor haar muziekarrangement was de smartlap 'De Zuiderzeeballade' met muziek van Joop de Leur (1959).

Zie voor meer informatie: <http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/ciumvideo.html> en <http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/Doepak293a.pdf>.

Een tweede compositieopdracht verstrekten wij aan Renadi Santoso. Zijn muziekstuk is gebaseerd op westerse en oosterse intonaties en muzikale motieven. Inspiratiebronnen: de clowneske sfeer van een traditionele Europese straatpoppenkast, een wayang-kulit- en gamelanoptreden op Java en de tonen van een typisch Nederlands draaiorgeltje. Zie voor meer informatie: http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/ciumvideo_2.html.

Afbeeldingen: 'De cium van Katrijn', tactiel Nederlands-Indisch audioboek en voelbare pagina met Petruk, wayang-kulitfiguur.

Een kijkje in de poppenkast. Horen, voelen, ruiken, doen en ontdekken

Voor alle leeftijden is ook de mini-pop-uptentoonstelling 'Een kijkje in de poppenkast. Horen, voelen, ruiken, doen en ontdekken': een educatief erfgoedproject voor visueel beperkten en anderen. Een tastbare en tweetalige ontmoeting (Nederlands en Engels) met internationale en karakteristieke poppentheaterfiguren en multimedia in en buiten het Poppenspe(e)l-museum.

De kus, De tút, The kiss en Der Schmatz: braille, muziek en ingesproken tekst

Als extra 'De kus van Katrijn', 'De tút fan Katryntsje', 'Katrijn's kiss' en 'Der Schmatz von Gretl': vier kleurrijke en voelbare poppentheater-kijk-ruik-voel-lees-luister-en-spielboeken van vilt. Deze zijn uitgevoerd in diverse stofstructuren en materialen en aangevuld met opvallende geuren. In de losbladige audioboeken wordt de Nederlandse, Friese, Engelse en

Duitse tekst weergegeven in zacht omkaderde tekstballonnen met combischrift/dubbeldruk: braille met synchroon lopende drukletters. De ingesproken rijmteksten worden ondersteund met muziekfragmenten uit 'La musica notturna delle strade di Madrid', 'De dans van de blinde bedelaars' van de componist Luigi Boccherini.

Europese poppenkasttafereeltjes: tien spelscènes

In tien spelscènes vraagt de oud-Hollandse Katrijn aan vijf Europese poppenkastfiguren of ze met haar willen trouwen. Eerst aan Jan Klaassen, maar daarna vraagt ze het ook aan de Franse Guignol en zijn vriend de schoenlapper Gnafron. Vervolgens aan Vitéz László uit Hongarije. Allen zeggen nee! Als laatste raadt de Napolitaanse Pulcinella haar aan tóch met Jan Klaassen te trouwen. Jan zegt dat hij nu wél wil, waarop Katrijn hem een zoen – kus, tút, kiss, Schmatz – geeft.

Applaus!

Educatie: publicaties met drukletters, braille en voelbare afbeeldingen

Voor het onderwijs zijn er educatieve publicaties met tactiele afbeeldingen op zwelpapier beschikbaar. Ook is er materiaal in reliëfprint met braille. Deze publicaties bevatten geabstraheerde illustraties van onder andere poppentheater- en kultfiguren, aangevuld met tekstjes in het Nederlands en in het Engels. Verder zijn er een wayang- en gamelan-abc met de verklaring van meer dan tachtig namen en woorden, enkele vragenspellen in multiple-choicevorm en voelbare puzzelfiguren met audio-ondersteuning.

Poppenspe(e)museumbezoek: arrangementen voor een intieme bijeenkomst

Een verrassend en exclusief arrangement: een ludieke rondleiding/demonstratie in klein verband voor maximaal 5 deelnemers door de exposities 'Je lah je kripoet' en 'Een kijkje in de poppenkast'. Tijdsduur: ongeveer anderhalf uur. Kosten (kinderen en volwassenen): € 11,50 p.p. incl. museumentree, een speurspel en een consumptie (kopje koffie/thee of een glas limonade + een lekkernij). Reserveren: de activiteit is de gehele week, zowel 's ochtends, 's middags als 's avonds mogelijk.

Website: meertalige pagina's

Expositie-informatie, documentatie, afbeeldingen en films met poppentheater- en wayang-kulitspelfragmenten en gamelan-, draaiorgel- en indo(krontjong)muziek zijn ook via de website van het Poppenspe(e)museum te bekijken en te beluisteren.

Zie voor meer informatie: <http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/blinden.aspx>.

Films: tentoonstellingen en activiteiten (een keuze)

<http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/gld.html>

<http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/Eenkijkjeindepoppenkast.FilmsMovies.pdf>

<http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/schierstins.html>

<http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/sfeerbeelden.html>

<http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/tentoonstellingen.html>

<http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/Doepak293a.pdf>

<http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/Doepak293d.pdf>

Vriendelijke groet,
Otto van der Mieden
directeur-curator

Afbeeldingen: 'De kus van Katrijn'/'De tút fan Katryntsje'/'Der Schmatz von Gret!'/'Katrijn's kiss', zes traditionele Europese tafelpoppenspelfiguren – Gnafron, Jan Klaassen, Katrijn, Vitéz László en Pulcinella. Concepten: Birgit Tomesen en Otto van der Mieden; twee wayang kulit figuren, Jan Klaassen en Katrijn. Poppen: Ledjar Subroto (Yogyakarta).

Productie en medewerkers

- De meertalige tactiele luisterboeken zijn gemaakt door Birgit Tomesen en Otto van der Mieden – realisatie en uitvoering.
- Adviezen: Elsje Plantema – gamelan.
- Illustraties: Elsje Zwart – tactiele afbeeldingen.
- Techniek: Arno Beumer, Herald en Thomas de Graaf, Frank Hogenkamp, Robbe van der Mieden – hardware, digitalisering, animatie, film-, geluid- en muziekopname en montages.
- Vertalingen: Susanne Findenegg – Duits en ingesproken tekst. Lia Fletcher – Engels en ingesproken teksten. Janneke Spoelstra, Haye Bijlstra en Cornelis van der Wal – Fries en ingesproken tekst.
- Taaladviezen: Edith Baartmans-Otten – Nederlands-Indisch.
- Muziekcomposities en -registraties 'De cium van Katrijn': Sinta Wullur en Renadi Santoso – gamelan met draaiorgel.
- Muziek poppentheater-kijk-voel-ruik-lees-en-luisterboeken: muziekfragmenten uit 'La musica notturna delle strade di Madrid'/'De dans van de blinde bedelaars'. Opus 30 No. 6. Componist: Luigi Boccherini (ca. 1780).
- Draaiorgelmuziek: Sébastien Cochard – kapwerk orgelboeken.
- Ontwerpen/uitvoering: Rien Bekkers, Ellen Buijvoets, Sophie Dirven, Vera van der Meer, Rosa Mol, Sabine Staartjes, Birgit Tomesen, Nina Veluwenkamp, Marthijn Westrup e.a. – o.a. kostuumdesign, sculpturen, breiwerk, tactiele boeken, figuren, servies, 3D etc.
- Drukwerk: CBB en Transkript – combischrift en reliëfprints.
- Concepten, coördinatie en realisatie projecten: Otto van der Mieden – ontwerp en uitvoering exposities, scenario, mise-en-scène, presentaties, gesproken teksten en documenten.

Afbeelding: visueel beperkte en brildragende oud-Hollandse poppenkastfiguren. Jan Klaassen met een herkenningsstok voor blinden en zijn vrouw Katrijn met een mattenklopper. Illustratie: Elsje Zwart. Concept: Otto van der Mieden.

Verrassende contrasten in een museale sfeer

Opmerkelijke museale poppentheateractiviteiten voor zienden en blinden in 2021-2023

Met dank aan

De projecten voor visueel beperkten en zienden zijn mede tot stand gekomen dankzij de financiële hulp en ondersteuning van:

Vrienden van het Poppenspe(e)lmuseum
Friends of the Dutch Puppetry Museum

Stichting Het Poppenspe(e)lmuseum (ANBI)

Musée de Marionnettes et de Guignol Puppentheatermuseum Puppetry Museum
Kerkweg 38 8193 KL Vorchten NL Tel./Tél.: +31(0)578 - 56 02 39/63 13 29
info@poppenspelmuseum.nl www.poppenspelmuseum.nl www.poppenspel.info
www.poppenspelmuseum.nl/onderwijs www.poppenspelmuseum.nl
http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/Blinden.html
www.geheugenvannederland.nl/poppenspel2